

Tarkastellaan $M_n(\mathbb{H})$ 'n alkuisia transformaatioina \mathbb{C}^{2n} :ssä tai \mathbb{R}^{4n} :ssä:

Aset. bijektio $g_n: \mathbb{H}^n \rightarrow \mathbb{C}^{2n}$

$$g_n(z_1 + w_1j, z_2 + w_2j, \dots, z_n + w_nj) := (z_1, w_1, z_2, w_2, \dots, z_n, w_n)$$

Tehtävä: Määritä $\Psi_n: M_n(\mathbb{H}) \rightarrow M_{2n}(\mathbb{C})$ s.e. kaan'o

$$\mathbb{H}^n \xrightarrow{g_n} \mathbb{C}^{2n}$$

$$R_A \downarrow \qquad \qquad \downarrow R_{\Psi_n(A)} \quad \text{kommutoi } \forall A \in M_n(\mathbb{H}).$$

$$\mathbb{H}^n \xrightarrow{g_n} \mathbb{C}^{2n}$$

Kun $n=1$ voidaan olettaa

$$\Psi_1(z + wj) := \begin{pmatrix} z & w \\ -\bar{w} & \bar{z} \end{pmatrix}$$

$$q = u + vj \in \mathbb{H}^1 \xrightarrow{g_1} \mathbb{C}^2 \ni (u, v)$$

$$R_A \downarrow \qquad \qquad \downarrow R_{\Psi_1(A)}$$

$$\mathbb{H}^1 \xrightarrow{g_1} \mathbb{C}^2$$

$$A = z + wj \in M_1(\mathbb{H})$$

$$R_A q = q A = (u + vj)(z + wj) = uz + uwj + vjz + vjwj$$

$$\left. \begin{matrix} jz = \bar{z}j \\ jw = \bar{w}j \end{matrix} \right\} \cong uz - v\bar{w} + (uw + v\bar{z})j$$

$$\triangleq (uz - v\bar{w}, uw + v\bar{z}) = (u, v) \begin{pmatrix} z & w \\ -\bar{w} & \bar{z} \end{pmatrix} = R_A(u, v)$$

Voidaan kirjoit. $z + wj = a + bi + (c + di)j$,
jossin

$$\Psi_1(a + bi + (c + di)j) = \begin{pmatrix} a + bi & c + di \\ -c + di & a - bi \end{pmatrix}$$

$$=: \Psi_1(A)$$

Analyyttinen kuvaus $n > 1$

$$n=2 \quad \mathbb{H}^2 \xrightarrow{g_2} \mathbb{C}^4$$

$$\mathbb{R}_A \downarrow \quad \downarrow \mathbb{R}_{\overline{\Psi}_2(A)}$$

$$\mathbb{H}^2 \xrightarrow{g_2} \mathbb{C}^4$$

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} + b_{11}i + c_{11}j + d_{11}k & a_{12} + b_{12}i + c_{12}j + d_{12}k \\ a_{21} + b_{21}i + c_{21}j + d_{21}k & a_{22} + b_{22}i + c_{22}j + d_{22}k \end{pmatrix}$$

$$\overline{\Psi}_2(A) := \begin{pmatrix} a_{11} + b_{11}i & c_{11} + d_{11}i & a_{12} + b_{12}i & c_{12} + d_{12}i \\ -c_{11} + d_{11}i & a_{11} - b_{11}i & -c_{12} + d_{12}i & a_{12} - b_{12}i \\ a_{21} + b_{21}i & c_{21} + d_{21}i & a_{22} + b_{22}i & c_{22} + d_{22}i \\ -c_{21} + d_{21}i & a_{21} - b_{21}i & -c_{22} + d_{22}i & a_{22} - b_{22}i \end{pmatrix}$$

Matrisit $A \in \overline{\Psi}_n(M_n(\mathbb{H})) \subset M_{2n}(\mathbb{C})$ ovat kvaternionilineaarista

komplektioita matriiseja.

2.6. Lause $\forall \lambda \in \mathbb{R}$ ja $A, B \in M_n(\mathbb{H}^n)$ pätee

$$(1) \quad \overline{\Psi}_n(\lambda A) = \lambda \overline{\Psi}_n(A)$$

$$(2) \quad \overline{\Psi}_n(A+B) = \overline{\Psi}_n(A) + \overline{\Psi}_n(B)$$

$$(3) \quad \overline{\Psi}_n(AB) = \overline{\Psi}_n(A)\overline{\Psi}_n(B)$$

Tod: HT

Huom 1° $B \in M_{2n}(\mathbb{C})$ on kvaternionilineaarinen

$\Leftrightarrow g_n^{-1} \circ R_B \circ g_n : \mathbb{H}^n \rightarrow \mathbb{H}^n$ on \mathbb{H} -lineaarinen

$$\mathbb{H}^n \xrightarrow{g_n} \mathbb{C}^{2n}$$

$$\downarrow R_B$$

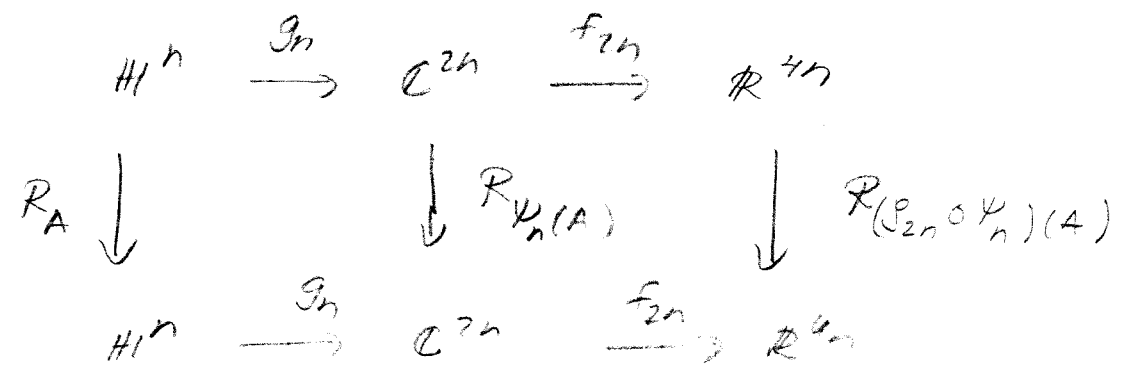
$$\mathbb{H}^n \xrightarrow{g_n} \mathbb{C}^{2n}$$

2° $\psi_n: M_n(\mathbb{H}) \rightarrow M_{2n}(\mathbb{C})$ injektio mutta ei surjektio.

Saabin: injektiot $\beta_n: M_n(\mathbb{C}) \rightarrow M_{2n}(\mathbb{R})$

$\psi_n: M_n(\mathbb{H}) \rightarrow M_{2n}(\mathbb{C})$

s.e. $\forall A \in M_n(\mathbb{H})$ seuraava lause kommutiivis:

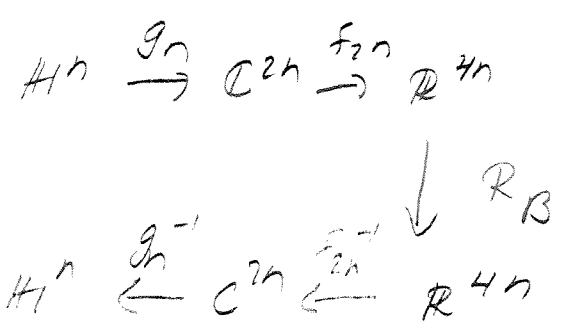

Matriisit $B \in (\beta_{2n} \circ \psi_n)(M_n(\mathbb{H})) \in M_{4n}(\mathbb{R})$ ovat kvaternionilineaarista reaalista matriiseja.

2.7. Lause Seuraavat ehdot yhtäpitäisiä matriisille

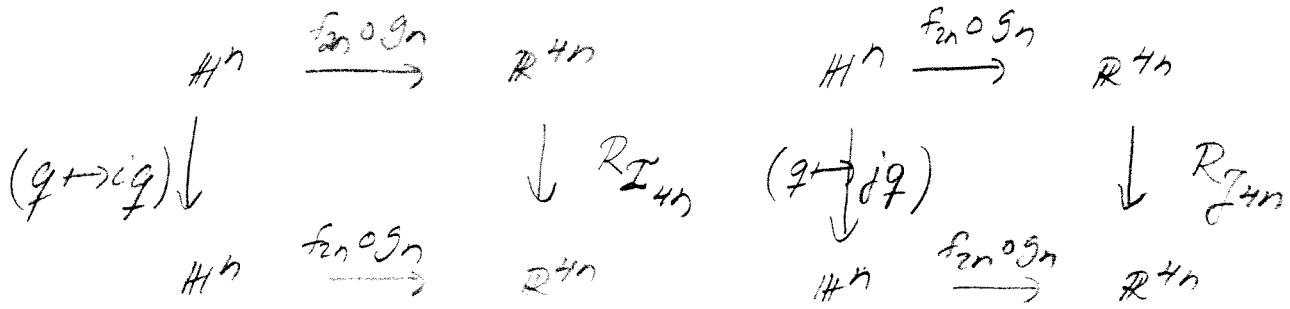
$B \in M_{4n}(\mathbb{R})$

- (1) B on kvaternionilineaarinen
- (2) B kommutoi kuvauksen L_{4n} ja J_{4n} kanssa
- (3) $\beta_n^{-1} \circ f_{2n}^{-1} \circ R_B \circ f_{2n} \circ \beta_n: \mathbb{H}^n \rightarrow \mathbb{H}^n$ on \mathbb{H} -lin.

Kuraukset I_{4n} ja J_{4n} matriisena s.e. seuraavat

kaaniot kommutisrat

Huom 1° kaaniissa $q \mapsto iq$, $q \mapsto jq$ skaalaanilla kerhoista vasemmalla.

2° Tilanne ei tyyriin analyytin onin 2.5. olantien kanssa,

olla Ei yade $I_{4n} = S_{2n} \circ \bar{Y}_n (i I_n)$

EIKA

$$\begin{array}{l}
 \bar{Y}_1(i) \stackrel{z=i}{=} \begin{pmatrix} i & 0 \\ 0 & -i \end{pmatrix} \\
 Y_1(j) \stackrel{z=0}{=} \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ -1 & 0 \end{pmatrix}
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{l}
 J_{4n} = S_{2n} \circ \bar{Y}_n (j I_n) \\
 S_{2n} \circ Y_1(i) = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ -1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & -1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix} \\
 S_{2n} \circ Y_2(j) = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ -1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 & 0 \end{pmatrix}
 \end{array}$$

Tyytyy kuitenkin asetaa:

$n=1$: $q = a + bi + cj + dk$ $iq = ai - b + ck - dj$

$(f_2 \circ g_2)(q) = (a, b, c, d)$

$(f_2 \circ g_2)(iq) = (-b, a, -d, c) = (a, b, c, d)$

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ -1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & -1 & 0 \end{pmatrix} = i I_4$$

$$j\mathfrak{q} = a_j - b_k - c + di'$$

$$(F_2 \circ g_1)(j\mathfrak{q}) = (-c, d, a, -b) = (a, b, c, d) \begin{pmatrix} 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & -1 \\ -1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

Tod (2.7.) 4T

$$= j\mathfrak{q}$$

(2.11.)

2.8. Lause

$A \in M_n(\mathbb{C})$ kääntyvä $\Leftrightarrow S_n(A) \in M_{2n}(\mathbb{R})$ kääntyvä

$A \in M_n(\mathbb{H})$ " $\Leftrightarrow \Psi_n(A) \in M_{2n}(\mathbb{C})$ " "

Tod: Olk. $A \in M_n(\mathbb{C})$. Tällöin pätee

$A \in GL_n(\mathbb{C}) \Leftrightarrow R_A: \mathbb{C}^n \rightarrow \mathbb{C}^n$ bijektio

$\Leftrightarrow R_{S_n(A)}: \mathbb{R}^{2n} \rightarrow \mathbb{R}^{2n}$ bijektio $\Leftrightarrow S_n(A) \in GL_{2n}(\mathbb{R})$
 Ψ_n samoin. \square .

Tod (L.2.1) voidaan tarkastella rajoittamattomasti

$S_n: GL_n(\mathbb{C}) \rightarrow GL_{2n}(\mathbb{R})$ ja

$\bar{F}_n: GL_n(\mathbb{H}) \rightarrow GL_{2n}(\mathbb{C})$, jotka

ryhmähomomorfismeja.

Määritelmä Olkoon $A \in M_n(\mathbb{H})$. Tarkka

$$\det(A) := \det(\Psi_n(A)) \in \mathbb{C}.$$

Tällöin pätee $\det(I_n) = 1$, kun $I_n \in M_n(\mathbb{H})$

ja $\det(A \cdot B) = \det(A) \cdot \det(B) \quad \forall A, B \in M_n(\mathbb{H})$

lisäksi saadaan:

2.9. Lause $GL_n(\mathbb{H}) = \{A \in M_n(\mathbb{H}) \mid \det A \neq 0\} \subseteq \mathbb{C}$.

Huom voidaan osoittaa: $\forall A \in M_n(\mathbb{H})$ pätee $\det(A) \in \mathbb{R}$ (!)

3. Ortoporaaliset reitit

3.1. \mathbb{K}^n :n standardi sisätulo

Ol. \mathbb{K} rinokunta, Atkison q konjugaatti \bar{q} ja normi $|q|$:

(1) Jos $q \in \mathbb{R}$, niin $\bar{q} = q$ ja $|q| = q$:n itseisarvo

(2) Jos $q = a + bi \in \mathbb{C}$, niin $\bar{q} = a - bi$ ja $|q| = \sqrt{a^2 + b^2}$

(3) Jos $q = a + bi + cj + dk$, niin $\bar{q} = a - bi - cj - dk$ ja $|q| = (a^2 + b^2 + c^2 + d^2)^{1/2}$.

Pätee: $\overline{q_1 \cdot q_2} = \bar{q}_2 \cdot \bar{q}_1$

(HT)

$$q \bar{q} = \bar{q} \cdot q = |q|^2$$

$$\Rightarrow |q_1 \cdot q_2| = |q_1| |q_2|$$

Määritelmä: \mathbb{K}^n :n standardi sisätulo on funktio

$$\langle \cdot, \cdot \rangle: \mathbb{K}^n \times \mathbb{K}^n \rightarrow \mathbb{K} \text{ sit.}$$

$$\langle (x_1, \dots, x_n), (y_1, \dots, y_n) \rangle_{\mathbb{K}} := x_1 \bar{y}_1 + \dots + x_n \bar{y}_n$$

Saadetaan heti: $\forall \underline{x} \in \mathbb{K}^n, \langle \underline{x}, \underline{x} \rangle_{\mathbb{K}} \in \mathbb{R}$

$$\langle \underline{x}, \underline{x} \rangle_{\mathbb{K}} \geq 0 \text{ ja } \langle \underline{x}, \underline{x} \rangle_{\mathbb{K}} = 0 \Leftrightarrow \underline{x} = (0, \dots, 0)$$

Määritelmä: \mathbb{K}^n :n standardi normi

$$|\cdot|_{\mathbb{K}}: \mathbb{K}^n \rightarrow \mathbb{R}_+, = \{x \in \mathbb{R} \mid x \geq 0\}$$

$$|\underline{x}|_{\mathbb{K}} = \sqrt{\langle \underline{x}, \underline{x} \rangle_{\mathbb{K}}}$$

3.1.1 Lause $\forall \bar{x}, \bar{y}, \bar{z} \in \mathbb{K}^n$ ja $\lambda \in \mathbb{K}$ pätee

(1) $\langle \bar{x}, \bar{y} + \bar{z} \rangle = \langle \bar{x}, \bar{y} \rangle + \langle \bar{x}, \bar{z} \rangle$

(2) $\langle \bar{x} + \bar{y}, \bar{z} \rangle = \langle \bar{x}, \bar{z} \rangle + \langle \bar{y}, \bar{z} \rangle$

(3) $\langle \lambda \bar{x}, \bar{y} \rangle = \lambda \langle \bar{x}, \bar{y} \rangle$, $\langle \bar{x}, \lambda \bar{y} \rangle = \langle \bar{x}, \bar{y} \rangle \bar{\lambda}$

(4) $\overline{\langle \bar{x}, \bar{y} \rangle} = \langle \bar{y}, \bar{x} \rangle$

Määritelmä

• $\bar{x}, \bar{y} \in \mathbb{K}^n$ ovat ortogonaaliset jos $\langle \bar{x}, \bar{y} \rangle = 0$

• \mathbb{K}^n :n vektorit $\{\bar{x}_1, \dots, \bar{x}_n\}$ ovat ortonormaalit jos $\langle \bar{x}_l, \bar{x}_s \rangle = \delta_{ls} = \begin{cases} 1, & \text{kun } l=s \\ 0, & \text{kun } l \neq s \end{cases}$

• \mathbb{K}^n :n standardi (ortonormaalinen) kanta
 $e_1 = (1, \dots, 0)$, $e_2 = (0, 1, \dots, 0)$, ..., $e_n = (0, \dots, 1)$

Kun $\mathbb{K} = \mathbb{R}$ tavallisen pistetulo reaalisten $\bar{x}, \bar{y} \in \mathbb{R}^n$ välillä, jos $\angle(\bar{x}, \bar{y}) = \theta$, niin

$$\langle \bar{x}, \bar{y} \rangle_{\mathbb{R}} = |\bar{x}|_{\mathbb{R}} |\bar{y}|_{\mathbb{R}} \cos \theta$$

Kun $\mathbb{K} = \mathbb{C}$ standardi pistetulo = hermitseinen pistetulo
 $\bar{x}, \bar{y} \in \mathbb{C}^n$

$$\langle \bar{x}, \bar{y} \rangle_{\mathbb{C}} \in \mathbb{C}$$

$\text{Re} \langle \bar{x}, \bar{y} \rangle_{\mathbb{C}}$, $\text{Im} \langle \bar{x}, \bar{y} \rangle_{\mathbb{C}}$ geometrisen merkitys?

OR. $f = f_n : \mathbb{C}^n \rightarrow \mathbb{R}^{2n}$ isomorfismi lausesta 2.

Tällöin pätee:

$$\langle \bar{x}, \bar{y} \rangle_{\mathbb{C}} = \langle f(\bar{x}), f(\bar{y}) \rangle_{\mathbb{R}} + i \langle f(\bar{x}), f(i\bar{y}) \rangle_{\mathbb{R}} \quad (3.1.2.)$$

lisäksi pätee $|X|_{\mathbb{C}} = |f(X)|_{\mathbb{R}}$ (3.1.3.)

(3.1.2) \Rightarrow Jos $X, Y \in \mathbb{C}^n$ ortogonaaliset, niin

$\langle f(X), f(Y) \rangle_{\mathbb{R}} = 0 = \langle f(X), f(iY) \rangle_{\mathbb{R}}$.

Saatiin:

3.1.4. Lause $\{X_1, \dots, X_n\} \in \mathbb{C}^n$ on ortogonaali kanta

$\Leftrightarrow \{f(X_1), f(iX_1), \dots, f(X_n), f(iX_n)\}$ on \mathbb{R}^{2n} in

ortogonaali kanta.

Kun $K = H$ standardi skalaari on symplektinen skalaari

o.s. $X, Y \in H^n$ ja $h = \begin{pmatrix} I_n & 0 \\ 0 & -I_n \end{pmatrix} : H^n \rightarrow \mathbb{R}^{2n}$ kartaan 2 identifi-

kaatio. Nyt pätee:

$\langle X, Y \rangle_H = \langle h(X), h(Y) \rangle_{\mathbb{R}} + i \langle h(X), h(iY) \rangle_{\mathbb{R}}$
 $+ j \langle h(X), h(jY) \rangle_{\mathbb{R}} + k \langle h(X), h(kY) \rangle_{\mathbb{R}}$ (3.1.5.)

ja $|X|_H = |h(X)|_{\mathbb{R}}$.

3.1.5. Lause $\{X_1, \dots, X_n\} \in H^n$ on ortogonaali kanta

$\Leftrightarrow \{h(X_1), h(iX_1), h(jX_1), h(kX_1), \dots, h(X_n), h(iX_n), h(jX_n), h(kX_n)\}$
on \mathbb{R}^{4n} in ortogonaali kanta.

3.1.6. Lause (Schwarzin epäyhtälö) $\forall X, Y \in K^n$

pätee $|\langle X, Y \rangle| \leq |X| |Y|$.

Tod: o.s. $X, Y \in K^n$. Aset. $\alpha := \langle X, Y \rangle$. Jos $\alpha = 0$ tai $X = 0$.

$\forall \lambda \in K$ pätee: $0 \leq |2X + Y|^2 = \langle 2X + Y, 2X + Y \rangle$

$$\begin{aligned}
&= \lambda \langle \bar{x}, \bar{x} \rangle + \lambda \langle \bar{x}, y \rangle + \langle y, \bar{x} \rangle \bar{\lambda} + \langle y, y \rangle \\
&= \lambda^2 |x|^2 + \lambda \langle \bar{x}, y \rangle + \overline{\lambda \langle \bar{x}, y \rangle} + |y|^2 \\
&= |\lambda|^2 |x|^2 + 2 \operatorname{Re}(\lambda \alpha) + |y|^2
\end{aligned}$$

valitsemalla $\lambda = -\bar{\alpha} / |x|^2$ saadaan:

$$0 \leq \frac{|x|^2}{|x|^2} - 2 \frac{|x|^2}{|x|^2} + |y|^2 \Rightarrow |x|^2 \leq |x|^2 |y|^2 \quad \square.$$

3.2. Ortogonaalisten ryhmien karakteristiointeja

Määritelmä K -kertoimisen ortogonaalisen ryhmän on

$$O_n(K) = \{ A \in GL_n(K) \mid \langle \bar{I}A, \bar{I}A \rangle = \langle \bar{I}, \bar{I} \rangle \ \forall \bar{I}, \bar{I} \in K^n \}$$

ja esitetään

$O(n) =$ ortogonaalinen ryhmä, kun $K = \mathbb{R}$

$U(n) =$ unitaarinen ryhmä, kun $K = \mathbb{C}$

$Sp(n) =$ symplektinen ryhmä, kun $K = \mathbb{H}$

Tärkeä: $O_n(K)$ on $GL_n(K)$ 'n aliryhmä (44)

$O_n(K)$ 'in alkiöt ovat ortogonaalisia matriiseja, kun $K = \mathbb{R}$
 " " unitaarisia " " " " $K = \mathbb{C}$
 " " symplektisiä " " " " $K = \mathbb{H}$.

$\forall A \in M_n(K)$ konjugaattitranspoosi $A^* := (\bar{A})^T$:

jos $A = (a_{ij})$, $a_{ij} \in K$, niin $A^* = (\bar{a}_{ji})$

3.2.1. lause $\forall A \in GL_n(K)$ seuraavat ehdot ylläpitävät

(1) $A \in O_n(K)$

(2) R_A säilyttää ortogonaaliset kannat \Leftrightarrow jos $\{\bar{x}_1, \dots, \bar{x}_n\}$ on K^n :n ortogonaalinen kanta, niin $\{R_A \bar{x}_1, \dots, R_A \bar{x}_n\}$ on " " " " .

(3) A :n rivit muodostavat K^n :n ortogonaalisen kannan.

(4) $A \cdot A^* = I_n$.

Tod: (1) \Rightarrow (2) selvä

(2) \Rightarrow (3): A :n rivit = $\{R_A(e_1), \dots, R_A(e_n)\}$

(3) \Leftrightarrow (4): $(AA^*)_{ij} = (A$:n i :s rivi) \cdot (A^* :n j :s sarakke)
= (A :n i :s rivi) \cdot (A :n j :s rivi)^T = \langle (A :n i :s rivi), (A :n j :s rivi) \rangle

(3) \Rightarrow (1) Jos A :n rivit ortogonaaliset, niin \forall

$\bar{X} = (x_1, \dots, x_n), \bar{Y} = (y_1, \dots, y_n) \in K^n$ pätee:

$\langle R_A(\bar{X}), R_A(\bar{Y}) \rangle = \langle (\sum_l x_l a_{l1}, \dots, \sum_l x_l a_{ln}), (\sum_m y_m a_{m1}, \dots, \sum_m y_m a_{mn}) \rangle$
= $\langle \sum_l x_l (A$:n l :s rivi), $\sum_m y_m (A$:n m :s rivi) \rangle
= $\sum_{l,m=1}^n x_l \langle A$:n l :s rivi, A :n m :s rivi $\rangle y_m$
 $\stackrel{(3)}{=} x_1 y_1 + \dots + x_n y_n = \langle \bar{X}, \bar{Y} \rangle \quad \square$

Geometrisesti: $O(n) \ni A \Rightarrow R_A: K^n \rightarrow K^n$ säilyttää vektorien välisten sisätulon ja siten myös vektorien normaalin.